

በዚህ ዓመት ቅዱሳን ተብሎ ገደል የተሠየመውና በሰንካሳ ታሪካቸው የሚገኘው አባቶች በየዘመናቸው የሠሩት ተጋደሎች ያገኙት ጸጋ ከተሰጣቸው ቃልኪጻን ጋር ይተረካል።

የተከበራችሁ እንባብያን ባለፈው እትማችን የቅዱስ ጴጥሮስን ታሪክ፤ ከትውልዱ እስከ መመረጡና በሰማዕትነት እስከረረሰት ድረስ ያለውን ባጭሩ ማቅረባችን ይታወቃል። በዚህ እትማችን ደግሞ ስለ ቅዱስ እንድርያስ ታሪክ ይዘን ቀር በናል። ከሁሉም በላይ ለእርሱ ለረገጥነት ለኢየሱስ ክርስቶስ ክብር ምስጋና ይገባውና ሐዋርያትን በአጽናፈ ዓለም ያጸና አምላክ እኛንም ያጸናን ዘንድ ቅዱስ ፈቃዱ ይሁንልን አሚን።

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለው ከሆነ በኋላ በሽግግር ደቀመዛሙርቱን ስለመረጣቸው እስኪሞት ድረስ ፍትህን እየገለጠ፣ ተአምራቱን እያሳየ ያኖራቸው ነበር። ከሞተም በኋላ መከራውን ታግሰው ወንጌልን እያስተማሩ ሕዝቡን ስላሳመኑት፤ ክብራቸው እንዲበዛላቸው እርሱ በተጠራበት ስም ሁሉ እንዲጠሩ አደረገ። ምንም እንኳን የእርሱ ክብር የባሕርይ፣ የእነርሱ ክብር የጸጋ ቢሆን በስሙ መጠራታቸው ብቻ ትልቅ ክብር ነው።

የቅዱሳን ሁሉ መሠረቱ ኢየሱስ ክርስቶስ በመሆኑ (ኢሳ. ፶፮:፩-፮፤ ስቆ. ፫:፲፩) የማይጠፋ ስምን ሰጣቸው።

ጌታችንም ሐዋርያትና ክርስቲያን ሁሉ በስሙ እንዲጠሩ ማድረግ፤ ቸርነቱና ደግነቱ ከዚህ ዓለም ንጉሥ ቸርነትና ደግነት ላይ መሆኑን ያስረዳናል። የዚህ ዓለም ንጉሥ ምንም ቸርና ደግ ቢሆን ላገል ገለው ሎሎው ርስት ይተከለዋል፣ ገንዘብ ይሰጠዋል እንጂ እንደእኔ ንጉሥ ተብሎ ተጠራ ብሎ አይፈቅድለትም። እገላ የእገላ ወገን ነውና መንግሥት ይገባዋል ብሎ ያነግሣል እንጂ፤ ከተራውና ከተናቀው ሕዝብ መካከል መርጦ አያነግሥም።

ጌታችን መድኃኒታችን ክርስቶስ ግን አይሁዳዊ ፣ እስካብ ነው፣ ቀይ ፣ ጥቁር ነው፣ ጌታ ፣ ባርያ ነው፣ እያለ ሳይለያ ይና ሳያደላ፤ በስሙ አምነው በመንፈሳዊ መንግሥቱ የሚኖሩት ክርስቲያኖች ሁሉም እንዲነግሡና ነገሥታት ተብለው እንዲጠሩ አደረገ። በቀዳሚ ሰማዕት ቅዱስ እስጢፋኖስ መከራና ሞት ከአደራሳይም የተሰደዱ ምዕመናን ሁሉ ወደ ፊንቄና ወደ ቆዳርስ፣ ወደ አንጾኪያም ደርሰው አይሁድን ብቻ ያስተምሩ ነበር። ግማሹ ግን ወደ አንጾኪያ ደርሰው አረ ግውያንንም አስተምረው በክርስቶስ አሳመኑ። በአንጾኪያም ክርስቲያን ተብለው እስኪጠሩ ድረስ ሐዋርያት አርድዕት፣ ቢጽ ጎሩያን፤ ምዕመናን፤ እየተባሉ ሲጠሩ ይኖሩ ነበር።

ከዚያ ወዲህ ግን በክርስቶስ ያመኑ ምዕመናን ሁሉ፤ ክርስቲያን ተብለው እንዲጠሩ ሥርዓት ሆነ። መሰብሰቢያ ቸውም ቤተክርስቲያን ተባለ። የቤተክርስቲያን አዕማድ ሐዋርያት ከተባሉትና የጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን የቃሉን ትምህርት የእጁን ተአምራት በመደበኛነት ካዩትና ከተማሩት ልዑላን ቃል ሐዋርያት መካከል እንዲሁ ሐዋርያው ቅዱስ እንድርያስ ነው።

የቤተሳይዳው ተወላጅ ቅዱስ እንድርያስ ከአሥራ ሁለቱ ሐዋርያት ዝርዝር ውስጥ ማለትም በማርቆስና በሐዋርያት ሥራ አራተኛው ተራ፣ በማቴዎስና በሉቃስ ወንጌል ደግሞ በሁለተኛው ተራ፤ ስሙ ተጠቅሶ የሚገኝ ሲሆን ከሌሎች ሐዋርያት መጠራት አስቀድሞ የተጠራ ሐዋርያ ነው። በዚህም ምክንያት ፕሮቶክሊቶስ እየተባለ በመጀመሪያዎቹ ክርስቲያኖች ይጠራ ነበር።

ይህ ሐዋርያ የትውልድ ቦታው እንደ ወንድሙ እንደ ቅዱስ ጴጥሮስ ቤተሳይዳ ሲሆን፣ ከቅዱስ ጴጥሮስ ጋር ዓሣ እያጠመደ በቅፍርናሆም ኖረ። ቅዱስ ጴጥሮስንም በመጀመሪያ ወደ ኢየሱስ ክርስቶስ ያቀረበው (ያስተዋወደው) እሱ ነው። ቅዱስ እንድርያስ ይህን ብቻ ሳይሆን ከግሪክ ሀገር መጥተው የነበሩትን ሰዎች፤ ከፊልጶስ ጋር ወደ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አቅርቧል። (ዮሐ. ፲፪:፩-፩፮) በዚህም የሕዝብ ወዳጅ ሐዋርያ ይባላል። በመጀመሪያ ግን ቅዱስ እንድርያስ የመጥምቁ የሐንስ ደቀመዛሙር እንደነበር እናነባለን። (ዮሐ. ፩:፱፩-፱፪) ወንጌላዊው ማርቆስ ደግሞ፤ ከወንድሙ ከጴጥሮስ ጋር ዓሣ ሲያጠምድ አግኝተው እንደጠራው ጽፏል። (ማር. ፩:፲፮-፩) ቅዱስ እንድርያስ ስለ ነገረ ምጽአት ጥያቄ ካቀረቡት ደቀመዛሙርት ውስጥ አንዱ ሲሆን፤ ከጥንቷ ቤተክርስቲያን ውስጥ በጸሎት ከሚተጉት ጋር የተቆጠረ ነው። (ዮሐ. ፩:፲፱)

ሐዋርያት ሀገረ ስብከት ሲከፋፈሉ ለቅዱስ እንድርያስ ቢታንያ፣ መቆዶንያና አካያይ እንደደረሰው ታሪኩ ይናገራል። በገድለ ሐዋርያትም ተጽፎ እንደምናገኘው አስካትያ፣ አርጣያ ናስና ሱትስ በተባሉ የክፉዎች አላውያን አገሮች ሳይፈራና

ሳያፍር እስከ ሞት ድረስ የወደደውንና ፍትህን በገለጸለት "ረግራ ወገራ ኩሉ አምላክ" በኢየሱስ ክርስቶስ ስም አስተምሯል፤ አላውያን ነገሥታትና አሕዛብ በእነርሱ ፍልስፍናና አምልኮ ጣዖት ውስጥ ነግሦ የሚኖር ሰይጣን ከሚያሳዩቸው ከንቱ ለውቀት ውጪ የሆነ አዲስ የሕይወት ትምህርትና ተአምራት ማድረጉን ቀጠለ።

ጌዱና አሕዛብን አስተምሩ በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቃችሁ ደቀመዛሙርት አድርጓቸው። እስከ ዓለም ፍጻሜ ከእናንተ ጋር ነጻና አትፍሩ ብሎ እጽናኝ መን ፈስ ቅዱስንና ከፍርሃት ነፃ የሚያደርጋቸውን ኃይልና ጸጋ የተጎናጸፈው ክቡር ሐዋርያ፣ የሕሕዛብን ልቦና በሚሰብና በተረዳ ሁኔታ በኃያላን ነገሥታት ፊት መሰከረ።

የሐዋርያው ትምህርትና ያደረጋቸው ተአምራት ፡-

ቅዱስ እንድርያስ በመንፈስ ቅዱስ በታደሰ አንደበቱ በሚሰጠው ትምህርትና በሚያሳየው ተአምራት፤ የሀገሩ ሰዎች ልባቸው ስለተነካ ከበሬቱ ክፋት ተመልሰው ወደ ፍጹም ሰብሳቢ ሳይሆኑ ከእምልኮት ጣዖት ወደ አምልኮት እግዚአብሔር፤ በአሕዛብ ዘንድ ጎልተው ከሚታዩ ምቀኝነትና ትንሳኔ ወደ መንፈሳዊ ትንሳኔ፣ ከሕገ ጣዖት ወደ አማኖት ሕገ ወንጌል፣ ከሰይጣን ቁራኝነትና ግዞት ወደ መንፈስ ቅዱስ ማደሪያ ነት ለውጦና በክፋትና በኃጢአት መራራነታቸውን በትምህርት አግፍጦ፤ ለእግዚአብሔር በመቃዘዝ የመዳን ምሥጢር ሊደረግላቸው እንደሚችሉ አሳመናቸው። ከዚህ በኋላ ፣ በሰይጣን ታውሮ የነበረው ዓይናቸው ተከፈተ።

ቅዱስ እንድርያስንም በፍጹም ፍትህ ተቀበሉት በወንጌልም አመኑ። በእርሱና በረግራቸው ላይ ያደረሱትን በደፊ አስበው ንስሐ ገቡ። "ከጣላት ሰይጣን አድነን፣ ወደ ፈጣሪህም

ጸልድልን፣ እንተም ከዚህ ሀገር አትሂድብን" እያሉ ተማ ጸኑት።

ከሀድያን ግን ይህ ሐዋርያ በሚሰጠው ትምህርትና በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም በሚያደርገው ተአምራት፤ ብዙዎችን ደቀመዛሙርት በማድረጉ፤ ሰይጣናዊ ቅንፋት አደረገባቸው። ቅዱስ እንድርያስንም ካለበትና የሰላምን ወንጌል ከሚያ ስተምርበት ቦታ ሄደው እርሱንና ደቀመዛሙርቱን በእሳት ለማቃጠል ከማሰባቸውም በላይ፤ ቅዱሱን " ትምህርት አቁም ልን እንቢ ካልክ ግን በእሳት እናቃጥልሃለን ከሀገራችንም ውጣልን" ብለው አመጹበት።

ሐዋርያውም ሳይፈራና ሳያፍር እንዲህ ሲል ተናገረ። "እናንተ ሰይጣን ያደረገችሁ አመጸኞች፤ ከኃጢአታችሁ ተመ ለሱ። ጣያታትን አጥፉ። በሰማይም በምድርም ከጌታችን ከኢየ ሱስ ክርስ ቶስ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም" በማለት ያስተምር ነበር። በዚህ ጊዜ የክርስቶስን ስም በድፍረት መላደብ በመ ጀመራቸው፤ ቅዱስ እንድርያስ እጅግ በጣም ተቆጥቶና አዝና "ጌታዬ ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ ልመናዬን ሰማኝ፤ እነዚህን ቅዱስ ስምህን የሚላደቡ ክፉዎችና አመጸኞች ሰዎች እሳት ከሰ ማይ ወርዳ ታቃጥላቸው" ብሎ ሲጸልይ እሳት ከሰማይ ወርዶ ፈጸቸው።(ማር.፲፮፡፲፬-፲፰፤የሐዋ. ፲፫፡፳-፲፪)

ይህ ተአምር በየሀገሩ ስለተሰማ ለጊዜው የሐዋርያው ትምህርት ተሰሚነትና ክብርን አገኘ። ይሁንና ለክፋትና ምቀኝ ነት የማይታገሱ አሕዛብ ተቃወሟቸውን ቀጠሉ። እነዚህም ከእ ሳት የተረፉ የሦስቱም አገሮች ሰዎች የክፋትና የሐሰት ሁሉ አባት የሆነው ሰይጣን በልባቸው አድሮ ሳይናቸው ስለታወረ፤ ቅዱሱንና የሰላምና የአንድነቱን ሐዋርያ "እርስ በእርሳችን ለያየን ሰላም ነሳን" ሲሉ በከንቱ ከሰሱት። አብዝተውም ከደቦ ደቡት በኋላ በምን ሳይነት አገዳደል እንደሚገድሉት ምክረ ሞት እስከሚጨርሱ ድረስ፤ ከከተማ ወጣ ብሎ በሚገኘው እስር ቤት በማቆየት ብዙ መከራን አደረሱበት። በተለይም ፓትረንስ በተባለች ሀገር ሲያስተምር አስሮት የነበረውን እገረ ገዢውን ከደዋው ፈውሶት ነበር። ሆኖም ከእርሱ ቀጥሎ በነበ ረው ኢግዳስ በተባለው አገረ ገዢ ትእዛዝ በ ፩ ዓ.ም ታላላስ ፬ ቀን የቀልቀሉት ተዘትዘቶ ተሰትሎ ሞቷል።

በእስር ቤት እያለ ከእረፍቱ በፊት ወደ ፈጣሪው ጸለ። ለጸለዩውም ጸሎት " ስምንቱ ቤተ አይሁድ በውስጣቸው አንድነት ሳይኖር ጌታዬን ለመቃወምና ለመስቀል በከንቱ የሕ ደወትን እራስ የመዳናችንን ቁር ክርስቶስን በመክሰስ ሕብረት እንደፈጠሩ ሁሉ፤ እነዚህን ከሦስቱ አህጉር ተውጣጥተው እኔም ከዚህች ምድር በከንቱ ሕይወቴን አጥፍተው ደሚን ለማፍሰስ የሚቅበዘበዙትን ከሀድያን ስምም ይፈራ ዘንድ ከዚህ በፊት በኢልያስ ዘመን፣ ከዚያም በእኔ ልመና በዚህች አገር ተፈጽሞ የነበረው ቅጣት አሁንም ይደገም። እሳትም ከሰ ማይ መሞታ ትብላቸው" ሲል ጸለ። በዚህ ጊዜ ጌታችን መድ ጋኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ተገልጾ "የምድህ ደቀመዛሙራ ቅዱስ እንድርያስ ሆይ በእነዚህ ክፉ ሰዎች አትማረር ስለሰሚ መራብህን፣ መጠግትህን፣ መታሰርህን፣ መንከራተትህን ተመለከትሁ፤ ደስ ይበልህ ፍጫኸን ፈጽመሃል። በዚህ ቦታ ሰማዕትነትን በመቀበል ያዘጋጃሁልህን የክብር አክሊል ተቀ ዳጅተህ እንደ አንተ ከሚወዱኝ ጸድቃንና ቅዱሳን ጋር መን ግሥተ ሰማያትን ትወርሳለህ" ብሎ ቃልኪዳኑን ሲነግረው እጅግ ተደሰተ።

ቀሪውን ሌሊትም በጸሎት አነጋ። በሦስተኛው ቀንም ከእስር ቤት አውጥተው ለመስቀል ሞት አበቁት። የተሰቀለ ውም እንደ ጌታ ሳይነት መስቀል ላይ ሳይሆን በራሱ ፈቃድና ጥያቄ ቁልቁል ስቀሉኝ በማለት ጠየቀ። እነርሱም በነገራቸው ሳይነት ስቀሉት። ይኸውም ከጌታ ጋር መተካከልን ስላልወደደ ለትህትና ነው። ስለ ርትእት ሃይማኖቱ ክብርት ነፍሱን ለወጠ፤ ያስተማረው የወንጌል ብርሃን ግን በሳለም ሲነገር ይኖራል።

በአጠቃላይ ሐዋርያው ቅዱስ እንድርያስ ከሰዎች ጋር የመግባባት ችሎታ የነበረውና በሐዋርያት ዘንድ እንደ አስተባ ባሪ የሚቆጠር ነበር። የጌታችንን ማደሪያ ካየ በኋላ ተመልሶ ለወንድሙ ለቅዱስ ጴጥሮስ በመንገሩና የምሥራቹን ለቤተሰቡ በማብሰሩ "የቤተሰብ ሐዋርያ" እየተባለ የሚጠራ ሲሆን፤ ከጌታችን ሥር ቁጭ ብሎ ከጠቀት እስከማታ ሲማር ለቆየው ሕዝብ የሚሆን ምግብ ጌታ አምጦ ባለ ጊዜና ሐዋርያው ቅዱስ ፊልጶስ ለዚህ ሁሉ የሚበቃ የለም ብሎ በመለስ ጊዜ፤ ቅዱስ እንድርያስ ግን አምስት የገብለ እንጅራና ሁለት ሳሣ የያዘውን ንብዝ (ወጣት) ወደ ጌታ በማቅረብ አስባርቷል። (ዮሐ. ፩፡፮-፯) በዚህም ምክንያት የወጣቶች ሐዋርያ እየተባለ ይጠራል።

የቤተክርስቲያን ታሪክ ጸሐፊ አውሳብዮስ እንደገ ለጠው ቅዱስ እንድርያስ ጥንት ስኩቴስ ዛሬ ፍሲያ በተባለው ቦታ ወንጌልን ሰብኳል። የቁስጥንጥንያ የመጀመሪያው ሊቀ ጳጳስ መሆኑንም ቅዱስ ማርቆስና የእነካንድርያ ትምህርት ቤት በሚለውና የቅዱሳን መዝገበ ቃላት ውስጥ በእንግሊዝኛው ቋንቋ ተጽፎ ይገኛል።

ከላይ በታሪኩ እንደገለጸው፤ ግሪክ ውስጥ በአካያይ አውራጃ ጳጥራስ በተባለች ቦታ በዚያው ቀበሩት። በመጨረሻም በ፫፻፶፯ ዓ.ም ንጉሥ ቆስጠንጢኖስ የዚህን ሐዋርያ ለጽም ከተ ቀበረበት ከጳጥራስ ወደ ቁስጥንጥንያ አስመጣው በ፰ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ደግሞ ራጉሎስ የተባለ መንኲሲ የቀኝ እጁን ጣቶች ወደ ስኩትላንድ ወሰዳቸው። የጳጥራስ ከተማ ነዋሪዎች ደግሞ በ፰፻፶፯ ዓ.ም ከአሰለብ ሕዝቦች ወረራ ሙከራ ጀምሮ ቅዱስ እንድርያስን ተራዳኢ ሐዋርያቸው አድርገው ይማ ጸኑበታል።

የጥንት ቤዛንታውያን የቁስጥንጥንያን መንበር ሊቀ ጵጵስና ሲያትቱ (ሲተርኩ) ከቅዱስ እንድርያስ ጋር ያያይዙ ታል። እነሱ እንደሚሉት ቅዱስ እንድርያስ የመጀመሪያዎቹን የአጥራሽ ጳጳሳት ስለሾመ ቁስጥንጥንያ ከሐዋርያት ሲወርድ ሲቀረድ የመጣ ባሕል አላት። የደቡብ ኢጣሊያ ሰዎች ቁስጥን ጥንያ ውስጥ ይገኝ የነበረው የቅዱስ እንድርያስን ለጽም ወደ ሀገራቸው ወሰደውት ነበር። ጳጥራስ ይገኝ የነበረው የሐዋር ያው የቅዱስ እንድርያስ ራስ ፩፻፶፮ ዓ.ም በቱርክ ኢስጣን ወረራ ጊዜ በመጨረሻው የቤዛንታውያን ቂሣር ተማስ ፓሉንሎ ጉስ ወንድም አማካይነት ወደ ሮም ተልኮ እንዲጠበቅ ተደር ጓል። ይኸም ለ፩፻፶፯ ዓ.ም ያህል ሲኖር መስከረም ፳፭ ቀን ፱፻፷፬ ዓ.ም በሮምና በግሪክ መካከል ለተደረገው መቀራረብ ምልክት ይሆን ዘንድ ለስፓትራስ ከተማ ተመልሶ ተሰጥቷል።

ሐዋርያትን በትድስናው የቀደሰ በመከራቸው ያጸና አምላክ እኛንም ከክፉ መከራ ይሰውረን የዚህ ቅዱስ ሐዋርያ በረከት ይደርብን አሚን።

ምንጭ:- ገድለ ሐዋርያት

- ዜና ሐዋርያት
- መጽሐፈ ሰንክላር
- የቤተክርስቲያን መዝገበ ቃላት
- ቤተክርስቲያንህን እወቅ